

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtak. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna številka 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2-50 od petih vrst. Inerdatni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

V boj za ločitev prosvetne uprave od politične državne uprave!

»Z likvidacijo pokrajinske uprave v Splitu je bila poverjena prosvetna uprava v Dalmaciji policiji (politični upravi), odnosno velikemu županu v zmislu zakona o občini upravi.

Kvarno dejstvo te fatalne odločbe se je že pričelo pojavljati. Veliki župan splitske oblasti smatra, da razpolaga z učitelji po svoji volji brez ozirov na interese pouka in pozitivne odredbe zakonov.

Ta veliki župan izvršuje sedaj, ob koncu šolskega leta premeščanja učiteljstva, brez vsake navedbe krivde in vzrokov, iz katerih izvršuje premeščanja in brez zakonite podlage.

Tako je s svojo odločbo z dne 22. aprila t. l. premestil brez vseh razlogov učiteljico Anko Miler iz Kastel Nuovo v Omis in učiteljico Ivanko Frančič iz Omisa v Novi. In to dela veliki župan dva meseca pred sklepom šolskega leta brez ozira na sklep in naredbo bivšega višjega šolskega sveta, da se učitelji ne morejo premeščati med šolskim letom.

Kakor smo informirani, imajo ta premeščanja med šolskim letom protekcionarsko podlago in značaj. Potrebno je bilo, da se gazijo interesi pouka in se ogroža socialni in gospodarski položaj družin, da se ugodni volji nekoga.

Apeliramo na g. ministra prosvete, da v interesu pouka in šolstva umliči ta odlok velikega župana in da s tem preseče in v početku zatre opasen pojav in prejudice, ki bi se s tem slučajem ustvaril in ki je zelo opasen in škodljiv za šolstvo in učiteljstvo.

»Narodna Prosveta«, 11. maja 1924 št. 37.

Ni samo to, da je veliki župan splitske oblasti z gornjim slučajem gazil učiteljsko stalnost ter je kršil člena 71. in 224. činovniškega zakona, ki ohranjata učiteljsko stalnost, temveč nam je gornji slučaj prav tipičen primer, kako malo se ozira politična uprava na interese pouka in šolstva, kar je naš glavni argument, da zahtevamo ločitev prosvetne uprave od politične in postavitev za šefa prosvetne uprave šolnika.

V 19. številki »Učit. Tov.« t. l. smo dokazali, da zakon o občini upravi in činovniški zakon ni nikaka ovira za ločitev prosvetne uprave od politične in za enotno prosvetno upravo v posameznih delih države, nasprotno, da zakon v občini upravi s čl. 88, direktno predvideva to in se je že pri zakonu o občini upravi smatralo za nujno potrebno, da se ohranja enotnost prosvetno-kulturnih edinic. V 8. in 9. številki »Učit. Tov.« t. l. smo podali podrobno utemeljitev za ločitev prosvetne uprave od politične in za enotno prosvetno upravo pri nas. V 13. in 14. številki »Učit. Tov.« t. l. smo pokazali

na zle posledice, ki so se že pričele pokazovati pri napačnem izvajanju zakona o občini upravi in činovniškega zakona z ozirom na potrebe in interese prosvete. Navedenih dejstev in utemeljitev do danes nihče ni ovrgetel in jih s stvarnimi razlogi ovreči ne more.

V Celju so se na seji širjega sosveta Pov. UJU vsi predsedniki okrajnih učiteljskih društev enodušno izrekli za ločitev prosvetne uprave od politične in za ustanovitev prosvetnih direktij. Pri zborovanjih okrajnih učiteljskih društev je vse učiteljstvo odločno odobravalo nastop svojih predsednikov v tem vprašanju. Današnji slučaj, ki ga na čelu citiramo, nam jasno dokazuje, kako upravičena je iz interesov prosvete in šolstva zahteva učiteljstva, da se mora ločiti prosvetna uprava od politične.

Seveda je, spričo zakona o občini upravi, če se hoče kje realizirati to stališče, nujna konsekvenca, da se realizirajo prosvetne direktije in da se izvede enotnost prosvetne uprave dvoje ali večih oblasti.

Na naslov lastnih vrst, t. j. onih in aloštevilnih članov, ki se iz lokalnega patriotizma in personalnih ozirov zavzemajo za ločitev prosvetne uprave pri nas na dve oblasti in na katere se tako radi sklicujejo vsi oni svetovalci merodajnih faktorjev, ki niso naklonjeni ločitvi prosvetne uprave od politične, povečamo jasno in odkrito: da med ločitvijo prosvetne uprave od politične in delitvijo prosvete na dve oblasti ni kompromisa. Če jemljemo kot naš vrhovni princip ločitev prosvetne uprave od politične, tedaj moramo neizprosno vztrajati na zahtevi skupne prosvetne uprave, ker le v tej obliki je za realno mislečega človeka izvedljiva ločitev prosvetne uprave od politične in le v tej obliki ima v členu 88. zakona o občini upravi ločitev prosvetne uprave od politične zakonito podlago.

Edino pravilno je, če se ureditev tega vprašanja odloži do novega šolskega zakona in da se rešuje to vprašanje izključno s stališča interesov narodne prosvete in kulture. Na pravo stališče se je v tem oziru postavil dr. Radojević, ki je v svoj načrt šolskega zakona postavil sledeče določbe: Z ozirom na uspešno napredovanje osnovnega pouka in narodne prosvete se kraljevina razdeli na prosvetne oblasti. Koliko prosvetnih oblasti je potrebno in katere upravne enote obsegajo, določa ministrski svet na predlog ministra prosvete, z ozirom na terenske in stvarne prosvetne razmere. Ni potrebno, da se prosvetne oblasti zlagajo s

samoupravnimi političnimi oblastmi. Minister prosvete razdeljuje na podlagi predloga prosvetnega inšpektorja (šefa prosv. dir.) in z ozirom na terenske in druge razmere šole v šolske okraje ter določa sedeže šolskih nadzornikov. Vsaka prosvetna oblast ima svoj oblastni šolski odbor. Predsednik oblastnega šolskega odbora je prosvetni inšpektor (šef prosvetne direktije).

Edino pravilno stališče je, da se de-

finitivno reši to vprašanje šele s šolskim zakonom, dotlej je pa dolžnost vseh naših okrajnih društev, da ob vsakem prizkusu združitve prosvetne uprave s politično odločno protestiramo na vseh merodajnih mestih, ne samo lokalno, temveč tudi v Beogradu.

Služaj splitskega velikega župana nam je dovolj jasen opomin, da to moramo storiti in sicer, da moramo v čim širšem obsegu in čimglasneje storiti!

Socialna ustanova učiteljstva Slovenije (SUUS).

(Osnutek pravil in statuta).

§ 1. Ime in sedež: Socialna ustanova učiteljstva Slovenije s sedežem v Ljubljani. (Okrajšava »Suus«).

§ 2. Namen »Suus-a« je: a) izplačati članom posmrtno določeno po statutu, b) pomagati članom v boleznih in nezgodah (zdravniška pomoč), c) ustanoviti glavnico v socialne namene.

§ 3. Obseg članstva. Člani »Suus-a« so: a) obvezno brez izjeme vse državno učiteljstvo Slovenije (definitivno in provizorično) i. s. osnovnih, meščanskih in strokovnih šol, vrtecev in zavetišč, — izvzeti so redovniki in redovnice, b) učiteljeve žene, c) vdove in upokojenci.

§ 4. Dolžnosti članstva je: plačevati v Suus mesečne prispevke, kakor predpisuje »Statut«, 16 let. Za žene neučiteljice plačujejo možje učitelji. Po preteku 16. let vplačevanje preneha. Vsak novo vstopivši član v poznejši dobi ima enako obveznost.

§ 5. Pravice članstva. a) S plačilnim prvim zneskom zveza član Suus-a vse pravice, ki jih nudi ustanova. (Glej statut!)

§ 6. Dohodki »Suus-a« so: a) obvezni mesečni pripevki članstva, b) darila, zbirke, ustanove, dohodki prireditelj itd., c) zapadle neizplačane posmrtnine, d) volila in drugi event. dohodki.

§ 7. Izstop iz »Suus-a« se izvrši: a) s smrtjo, b) z izgubo službe, c) s prostovoljnim izstopom iz učit. službe. V b) in c) slučaju se povrne bivšemu članu le polovico vplačanih prispevkov brez obresti. »Suus« nima do teh izstopivših članov nikake nadaljnje obveznosti.

§ 8. Uprava »Suus-a«: A) Upravni svet obstoji iz: 1. predsednika(ce), 2. podpredsednika(ce), 3. tajnika(ce), 4. blaginika(čarke), 5. dveh odbornikov in 6. treh namestnikov za ves »Upravni svet«. B) Nadzorstvo obstoji iz 1. predsednika(ce), 2. podpredsednika(ce), 3. tajnika(ce), 4. dveh odbornikov(ce), 5. dveh namestnikov(ce) za celo »Nadzorstvo«.

§ 9. Dolžnosti in pravice: A) Upravnega sveta: a) upravljati Suus, b) izplačevati vse one svote članom, ki jih določa statut, c) sestaviti letni račun in proračun, ter ga objaviti 14 dni pred občnim zborom v stanovskih listih, d) staviti predlog o višini posmrtnine za bodoče upravno leto, e) podatki na občnem zboru poročilo in bilanco Suus-a, f) voditi redne mesečne seje skupno z nadzorstvom, g) seje sklepe točno izvrševati, h) vestno se ravnati po statutu, i) stavi na občnem zboru predloge, ki tičejo ustanove. B) Nadzorstva: a) nadzirati Suus in delovanje »Upravnega sveta«, b) prisostvovati sejam »Upravnega sveta«, c) pregledati vsaj trikrat na leto račune, blaginjo in knjige, d) čuvati nad točno izvršitvijo sejmih sklepov, e) sistrirati škodljive sklepe »Upravnega sveta«, f) pregledati in odobriti vsakoletni proračun in bilanco, g) na občnem zboru predlagati ali odreči »Upravnemu svetu« absolutorij, h) vestno se ravnati po statutu »Suus-a«, i) uvaževati in pretehtati nasvete strokovnjakov v dvomljivih zadevah.

§ 10. Funkcijska doba in poslovanje: A) »Upravnega sveta«. 1. Upravni svet se voli za dobo treh let. Predsednik izvršuje polnoveležno vse sejne sklepe. Vse upravne zadeve soppodpisuje tudi tajnik, v denarnih zadevah blaginik. Upravni svet zastopa Suus s vsemi pravicami in dolžnostmi, kakor jih določa zakon z dne 9. aprila 1873. dej. zak. št. 70. 2. Upravni svet je sklepčen, če je navzočih nad polovico članov; sklepa pa z navadno večino; ob enakosti glasov odloča predsednik. Nadzorstvo ima pri sejah le posvetovalno pravico. O prošnjah za podporo v katastrofalnih slučajih je potreben sklep dvotretinske večine navzočih. 3. Odsotnega predsednika nadomešča polnoveležno podpredsednik. V slučaju smrti kakega upravnega svetnika, se pritegne v »Upravni svet« najstarejšega namestnika. Če je umrl predsednik, ali odlozil svoje mesto, se »Upravni svet« na novo konstituira. Če umro, ali izstopijo pred potekom funkcijske dobe štiri ali več upravnih svetnikov, se mora sklicati občni zbor, ki izvoli nov »Upravni svet«. Ta pa opravlja svoje posle le za še preostalo normalno funkcijsko dobo. 4. O sejah »Upravnega sveta« se morajo voditi točni zapisniki, katere podpisujejo vsi navzoči upravniki in člani »Nadzorstva«. 5. Poleg pravnih p. p. pisov mora biti na vsakem aktu tudi »Suus-ova« štampiljka.

B) Nadzorstva. Nadzorstvo se voli za eno leto. — Udeležuje se redno seji »Upravnega sveta«, ter vrši vse dolžnosti, ki mu jih nalaga § 9B. — O samostojnih sejah se morajo voditi točni zapisniki. Za sklepčnost je treba navzočnosti nad polovico članov. — Sklepa se z navadno večino, ob enakosti glasov odloča predsednik. V slučaju smrti ali izstopa treh članov iz nadzorstva, je nadaljni postopek isti, kakor pri »Upravnem svetu«. (glej § 10 A/3).

§ 11. Za vse poslovanje »Suus-a«, sklepe in ukrepe sta »Upravni svet« in »Nadzorstvo« odgovorna občnemu zboru.

§ 12. Volitev »Upravnega sveta« in »Nadzorstva«. Občni zbor izvoli »Upravni svet« in »Nadzorstvo« z glasovnicami, ki so opremljene s Suus-ovim pečatom. Izvoljeni so oni člani, ki dobe največ glasov. Pri enakosti glasov odloča žreb. — »Upravni svet« in »Nadzorstvo« se konstituira takoj po izvolitvi. Konstituiranje vodi najstarejši član »Upravnega sveta« event. »Nadzorstva«. Predsednik občnega zbora imenuje štiri skrutinatore, po potrebi tudi več.

§ 13. Občni zbor. — 1. Vsak član »Suus-a« ima dostop na občni zbor, pravico govora, razprav ter aktivno in pasivno volilno pravico. 2. Vrši se enkrat v letu v času vel. počitnic. 3. Izvanredni občni zbor se vrši, če ga skliče »Upravni svet« ali »Nadzorstvo«. Kraj, dan in ura občnega zbora se objavi 3 tedne prej v stanovskih listih. Samostojni predlogi se morajo predložiti Upravnemu svetu pisмено vsaj 8 dni pred zborovanjem. 4. Za sklepčnost občnega zbora je potrebno vsaj 100 članov, v slučaju nesklepčnosti se vrši drugi občni zbor pol ure pozneje ob vsakem

LISTEK.

BRINAR JOSIP:

O čitankah.

(Konec.)

Da so zdravi nazorji o sestavi čitank v novejšem času začeli prodirati celo na merodajna mesta, o tem nam svedoči navodilo ministrstva prosvete, izdano povodom »Natečaja za sestavo abecednikov in čitank za osnovne šole« »Uradni list«, 1. 1923, št. 57.). To navodilo namreč zahteva: »Vsaka čitanka mora biti sestavljena na znanstveni pedagoški osnovi s sestavki pretežno nacionalno-literarnega značaja, spisana v čistem in lepem književnem jeziku. Vse gradivo, ne samo da mora ustrezati vsem pedagoškim zahtevam, nego mora biti tudi v skladu z idejo narodnega in državnega edinstva, vzgajaje šolsko mladino v duhu te ideje.«

O teh navodilih uradnega »Natečaja« je izpregovoril v »Narodni prosveti« (dne 2. marca 1923) urednik Milutin Stanković, ki izvaja v dotičnem uvodniku ta-

ko-le: »Zahteva o nekaki »znanstveno pedagoški osnovi«, po kateri je treba izvršiti čitanko, menimo, da tu ni glavno... Za sestavo čitank za mladino smatramo kot glavni poudarek umetniško čuvstvo lepega in prirodnega darisanja za otroke. To razvito čuvstvo za umetniško lepoto omogoča na prvem mestu, da se iz velikega carstva književnosti zna izbrati ono, kar je resnično najlepše in za otroke najprimernejše; a istotako se mora tudi izmed izvirnega podatki le tisto, kar je lepo in zanimivo. Stvarni zgledi iz življenja kažejo, da mnogi šolniki, ki niso imeli tega prirodnega čuvstva, ne samo niso mogli podati ničesar originalnega, kar bi bilo dobro za otroke, ampak tudi iz tujih umotvorov niso znali stvoriti primerne knjige za otroke... Po naših mislih čitanka za mladino spada bolj pod širši pojem mladinske književnosti kakor pa pod pedagoško, in za njeno sestavo je potrebnejši dar estetskega čuvstvanja in pisava v otroškem duhu, nego pedagoška izobrazba. (Naglašujoč to, pa ne mislimo, da naj čitanka obsega samo pesmi in povesti, ampak podaja naj tudi snov iz prirod-

znanstva, opise zemlje in običajev, nauke o dolžnostih itd., ali vse to mora nositi ton lepote in zanimivosti). Razume se, da to ne izključuje, da pedagog po poklicu, ki bi imel navedena svojstva, ne bi mogel dati odlične čitanke, marveč pedagoška izobrazba mu bo pri tem le izdatno pomagala. Najsrečnejši slučaj bi pač bil, ako je pisec čitank človek z znanstveno in praktično pedagoško usposobljenostjo ter s prirodnim darom pedagoga in estetika.«

Ako je čitankar zbral resnično vzorne sestavke, je s tem že dosegel svoj glavni namen; zakaj vprašanje, kako naj se berilni sestavki razporedijo, se mi ne zdi posebno važno. A baš z razvrščanjem berilnih sestavkov hočejo nekateri čitankarji pokazati svojo veliko umetnost. Kakor pri šolskih knjigah vobče, se mi vidi tudi pri čitankah najboljšje, ako razvrstimo snov tako, da se učitelj in učenci kar najhitreje v knjigi orientujejo. Zato bo n. pr., vsaj za višjo stopnjo, čisto primerno, ako razvrsti čitankar berila tako, kakor smo že vajeni na razdelitev slovnstvenih proizvodov sploh: na

prozo in poezijo, prozo pa zopet na pripovedovalno in opisovalno, poezijo na lirsko in epsko itd. Seveda so priporočljive, osobito za osnovne šole, tudi drugačne pregledne porazdelitve beril, kakor n. pr. v Čajkovčevih čitankah: I. Lepota in dobrota, II. Zemljepis in narodni običaji, III. Zgodovina, IV. Priroda in gospodarstvo. — Glavno je pač, da je razdelitev beril enostavna in lahko pregledna. Zategadelj je najmanj priporočljivo, ako čitankar razporedi berilne sestavke po kakem posebno umetno izdelanem podrobnem učnem načrtu, tako da ima učitelj ostro začrtano »maršruto« pred sabo, po kateri naj bi začel s sestavkom na prvi strani ter končal z zadnjo stranjo v čitanki. Čitankar ne sme pozabiti, da mora biti knjiga uporabna za razne kategorije osnovnih šol ter da ima skoraj vsaka šola svoje posebne razmere, na katere se je učitelju ozirati, ko izbira za obravnavanje berilne sestavke.

V novejšem času se pogosto priporoča, naj bi bile čitanke ilustrirane. Tudi uradni »Natečaj za sestavo čitank« zahteva: »Za uspešnejše obravnavanje posameznih sestavkov naj bodo v čitan-

Število članov z istim dnevnim redom. 5. Sklepa se z nadpolovično večino, ob enakosti glasov odloči predsednik občnega zbora. Za spremembe pravil in statuta in stalne finančne obremenitve, ali važnega gospodarskega pokreta je potrebna za veljavnost sklepa dvotretinska večina navzočih (kvalif. večina). 6. Občni zbor sklepa: a) o poročilu »Upravnega sveta«; b) o poročilu »Nadzorstva«; c) o letnem računu, proračunu in bilanci (kvalif. večina); d) o spremembi pravil in statuta (kvalif. večina); e) o predlogu »Upr. sveta« glede višine posmrtnine in prispevkov članstva za prihodnje leto (kvalif. večina); f) o predlogih in nasvetih; g) o pritožbah; h) o nedotakljivem fondu (kvalif. večina); i) o slučajih katastrofalnega značaja (kvalif. večina); j) o slučajnostih. 7. Voli vsako tretje leto »Upravnemu svetu« in vsako leto »Nadzorstvo«.

§ 14. Razhod Saus-a: Saus se razide, če občni zbor to z dvotretinsko večino sklene. Ob razidu Sausa zapade vsa imovina novi v enake namene ustanovljeni učiteljski ustanovi. V slučaju pa, da se ne ustanovi v enem letu enaka ustanova, se po preteku enega leta po zadnjem občnem zboru skliče še en občni zbor, ki določi končno razpolaganje z imovino. Do ustanovitve nove ustanove oskrbuje premoženje po občnem zboru voljeni direktorji treh članov.

§ 15. Nedotakljivi zaklad »Saus-a«. a) upravlja »Upravnemu svetu« z »Nadzorstvom«. Zaklad mora biti varno naložen. Vsaka spekulacija z njim je izključena, vendar mora biti skrb »Upravnega sveta« in »Nadzorstva«, da se zaklad kar najbolj plodonosno obrestuje. b) Volila, daritve in doneski vseh vrst, se vključujejo v nedotakljivi sklad.

§ 16. Honoriranje uprave »Saus-a«. Mesta upravnih in nadzorstvenih svetnikov so častna mesta brez honorarja. Potrebno uradniško osobje nastavlja »Upravnemu svetu«, ki izdela za ne službene pragmatiko. Prednost za ta mesta imajo učiteljske sirote. Spremembo te točke se prepuste dobi in porastu Sausa, o čemur bo sklepal o svojem času občni zbor.

§ 17. Državno nadzorstvo. »Saus« se mora oskrbeti zakonito podlago ter državno nadzorstvo.

STATUT SAUS-A.

§ 1. Vsak član Saus-a postane deležen vseh pravic in dolžnosti, ki jih vsebuje ustanova z dnem vplačila prvega odmerjenega mesečnega prispevka.

§ 2. Priglasil in odglasil: Za prijave vstopa, izstopa in smrti se rabijo posebne tiskovine, ki se pošiljajo na »Upravnemu svetu Saus-a«.

§ 3. Saus nudi svojim članom: 1. Zdravniško pomoč in zdravila. Na željo se kliče najbližnjega zdravnika, v najhujših slučajih onega, ki je najprej pri rokah; po mestih in večjih centrih pa one, s katerimi se »Upravnemu svetu« dogovorijo; 2. Zdravljenje v bolnicah v 3. razredu. (Diferenco med 2. in 3. razr. bolnik sam doplača); 3. pot. zdravnika, zdravila, stanarino, in takse za zdravljenje v toplicah, kopališčih in sanatorijih do 1 meseca. Rok se podaljša le v izvanrednih, po zdravniku zahtevanih slučajih; 4. posmrtnino, ki jo določi vsako leto »Upravnemu svetu« in odobri občni zbor; 5. izredne podpore v slučaju katastrofalnih nesreč. (Te podpore dovoljuje in izplačuje pogojno »Upravnemu svetu« z »Nadzorstvom« in postajejo pravomočne po odobritvi občnega zbora. Veto imajo člani na občnem zboru); 6. druge eventualne socialne dobrine, ki jih bo ob porastu in okrepljeni ustanove dopuščal gospodarski položaj po sklepu občnega zbora. Računi morajo biti vidirani in potrjeni po šol. vodstvih, v dvomljivih slučajih po okr. šol. nadzornikih. Upravni svet sme iskati informacije tudi pri event. drugih oblasteh.

§ 4. Predpisi članom glede prejema podpor: Vsak član se obrne na Saus pisмено potom šol. vodstva z vlogo, v kateri navede kratak stvaren opis o svoji bolezn. nezgodi in smotnem položaju. Vlogo overi šol. vodstvo. Priložiti je treba potrdilo zdravnika o zdravljenju, njegov račun in overjene recepte. Isto tako morajo biti tudi overovljeni event. drugi računi, ki se tičejo zdravljenja. — Za resničnost podatkov je član osebno odgovoren. Naznanilom smrtnih slučajev se mora priložiti uradni mrljski list. — Pri računih zdravljenja v toplicah, kopališčih in sanatorijih morajo biti priloženi oblastni potrdili izkazi tarifne višine ondotnih zdraviliških zavodov, kakor tudi potrdilo občnega stanarine. — V interesu posameznika je, da so poročila in računi radi točnosti izplačila v redu.

§ 5. Zdravljenje v toplicah, kopališčih in sanatorijih. Član, ki hoče v svrhu zdravljenja iti v toplice, kopališče ali v sanatorij, mora predložiti zdravniško potrdilo o taki neobhodni potrebi zdravljenja vsaj 14 dni prej, predno je namenjen oditi. V vlogi za podporo mora navesti približne stroške, dalje dejanski položaj svojega smotnega stanja ter višokost zneska, ki ga naj dovolj Saus kot predjem. Ob povratku mora član položiti točen overovljen račun, opremljen z dokazi dejanskih zdraviliških izdatkov. Računi komforta in zabave se ne vpoštevaajo, kakor tudi kozmetični ...

§ 6. Omejitve in ustajenje podpor. Članom, ki bi lahko miselno trafil denar in se zanašal na čezmerno podporo mora »Upravni svet« po ugotovitvi dejstva podopore omejiti ter izplačati le doguane dejanske diference izdatkov. Simultano se podpore sploh ne dovolijo, ravno tako se odrece podpora vsakemu članu, ki si namenoma bo izelzen ali kako drugo nezgodo nakopije.

§ 7. Predpisi »Upravnemu svetu« in »Nadzorstvu« glede izplačevanja posmrtnin in podpor. 1. Posmrtnine se imajo izplačati takoj, kakor hitro je bil predložen mrljski list. 2. Vse druge podpore se morajo izplačati takoj, ko je dognana resničnost izdatkov. V slučaju, da bi se imelo izplačati radi raziskavanja o resničnosti predloženih računov in drugih podatkov zavleči, naj se izplača članom v slučaju velike potrebe primeren predjem, ki se vyzame pri končanem obračunu v postev. 3. Dvoimjivne podatke in račune se mora strogo preiskusiti ter dognati njih resničnost. V tem slučaju naj se obrne »Upravni svet« na one korporacije, ali oblasti, od katerih bo mogoče dognati resnico. — 4. Za vsakim umrli članom se izplača posmrtnino ter eventualne zdravniške stroške zakonitim dedičem; če teh ni, pa osebam, ki dokazujejo, da so krili pogrebne in boln. stroške umrlega člana. — V slučaju pa, da je pokojnik to zadevo uredil v svoji oporoki, se mora »Upravni svet« ravnati po pokojnikovi želji. — 5. Morebitne neizplačane posmrtnine se pripisujejo v nedotakljivi zaklad.

§ 8. Dobava sredstev. 1. Vsak član plača v mesečnih rokih po proračunu — potrjenem na občnem zboru — določeni znesek v »Saus«. 2. Skrb vsakega člana, kakor družtev in učit. organizacij bodi, da se Saus okrepi z pod § 6. b, c, e v pravih navedenih dohodkih.

§ 9. Saus obstoji iz 1. nedotakljivega sklada, ki se pritegne v akcijo po preteku 16. leta — in 2. mobilnega sklada, ki stopi s prvim vplačanim rokom v akcijo. (Glej § 4. in § 15. pravil.)

§ 10. Nedotakljivi sklad obsega: 1. polovico mesečnega prispevka; 2. vse pod § 6. b, c, e v pravih navedene dohodke; 3. vsakoletni morebitni preostanek mobilnega sklada. — Morebitni primanjkljaj mobilnega sklada se sme vzeti iz nedotakljivega sklada, vendar ne sme presežati višine pod § 6. b, c, e v pravih navedenih dohodkov istega leta, prištevši dohodke določenega prebitka minolega leta.

§ 11. Določitev višine prispevka. O višini prispevka v »Saus« sklepa »Upravni svet« z »Nadzorstvom«. Sklop je z odobrenjem kvalificirane večine občnega zbora pravomočen. (Za sedanje razmere pri tej valuti bi zadostoval mesečni prispevek po 20 Din.)

§ 12. Tehnična izvedba. Članske prispevke odteguje skupno od vsega učiteljstva Slovenije (— za vse člane —) pokrajinska finančna oblast ter jih v skupnem znesku potom čekovnega prometa pošilja mesečno na Upravni svet »Saus-a«. — Radi enostavnosti se uvede isti postopek, kakor pri odtegljih drugih bremen — zakonitim potom. — Omenjeni plačevalci za svoje žene neučiteljice — tedaj dvojni znesek. Vdovam in vpokojencem se odtegujejo mesečni prispevki od pokojnine. Po preteku 16letnega vplačevanja preneha obveznost nadaljnjih plačil. S smrtjo člana preneha zanj obveznost vplačil.

§ 13. Administracija Saus-a. 1. »Upravni svet« z »Nadzorstvom« ukreneta vse potrebno za administracijo »Saus-a«. V ta namen določita potrebna mesta uradniškega osobja in izdelata za nje službene pragmatiko. (Glej § 16. pravil). 2. Za uvedbo poslovnih knjig so merodajni predpisi o načinu in obliki knjigovodstva in predpisani obrazec za računski zaključek. 3. Računski zaključek se izvrši z 31. decembrom vsakega leta — sestavi do 1. aprila nast. leta in natisne vsaj 14 dni pred občnim zborom v stanovskih glasilih. 4. Nedotakljivi zaklad ima račun za se in se vodi 16 let od početka ustanove. Po preteku 16. let se ga pritegne z naraslimi obrestmi vred v aktivno delovanje. S to dobo pa ugasne plačilna obveznost onim članom, ki so plačevali v Saus 16 let. 5. Voditi je strogo zanesljivo kataster članstva ter dospelost zadnjega plačilnega roka vsakega člana. 6. Poročati je redno finančni oblasti o smrtih slučajih, o izstopih ter vstopivših članih in o vpokojenih ter o dospelih rokih, ko preneha članom dolžnost plačevanja.

§ 14. Gospodarstvo. Denar, ki se ne rabi za poslovanje, se mora plodonosno in varno naložiti. Nalagati se ga sme: 1. v realtetah, 2. v varovansko varnih zadolžnicah, 3. v poštni hranilnici, 4. v splošno znanih denarnih zavodih. Vrednostni papirji in vložne knjižice morajo biti vinkulirane.

§ 15. Državno nadzorstvo. Saus je podrejen državnemu nadzorstvu v smislu določil § 19. in 20. bolniške zavarovalnega zakona.

§ 16. Uveljavljanje pravil in statuta nastane z dnem oblastvene odobritve.

KONČNE DOLOČBE.

Način realiziranja Saus-a. Učiteljske organizacije v Sloveniji naj sklepajo o nameravani ustanovi, in če se je doseglo med učiteljstvom so-

glasje, naj se izvoli za končno izvedbo odsek 5. članov. Ta odsek naj se polnovejavno po učit. organizacijah poveri, da sme in more v imenu celokupnega učiteljstva Slovenije napraviti potrebne korake pri vladi za zakonito uvedbo »Saus-a«. — Odsek se nadalje polnomočno poveri, da skliče občni zbor ter vodi volitev prvega »Upravnega sveta« in »Nadzorstva«.

Vse stroške, ki bi radi realiziranja Saus-a nastali, nosi vse učiteljstvo event. njihove organizacije sorazmerno po številu članov.

P. n. g. tovariše predsednike učiteljskih organizacij vljudno prosim, da oskrbe, da se obravnava prava in statut Saus-a kar možno v kratkem času na zborovanjih. Eventuelne sklepe in nasvete naj se mi blagovoljno vsaj do 28. junija t. l. pošlani na naslov: Fran Škulj, Ljubljana, Tržaška cesta 29.

Efekt ustanove vsak član lahko sam dožene. Za podlago naj vzame število 4000 članov; nadaljnji račun so jasni in lahki. O velkem pomenu take ustanove sem že lansko leto poročal. (Glej lanski letnik »Učit. Tov.«). Povdarjam pa še enkrat važnost časa — to je nizko valuto. Če se ta dvigne — bodo zbrani milijoni res milijoni. V tem optimizmu vidim rešitev socialnega vprašanja učiteljskega stanu. Fran Škulj.

Splošne vesti.

IZ KROGOV Z NEURADNIKI POROČENIH UČITELJIC.

Minister financ je zastopnikom Uprave Saveza činovništva izjavil: »da ne vidi razloga, zbog koga bi udate činovnice v pogledu dodatka trebale, da ostano neizjednačene s ostalim činovnicama«. In res, vlada niti ne skuša utemeljevati tega svojega postopanja. Ako vzamemo v pretres vse momente, ki bi bili utegnili biti merodajni za to uredbo, vidimo, da ni samo krivična, temveč tudi nedosledna in povsem nelogična, da ne sloni na nikakršnem principialnem stališču, marveč je nastala kar tako slučajno.

Zastarelo načelo, da je žensko delo manj vredno kot moško, tu ne prihaja v poštev, ker sicer bi bile prikrajšane tudi neporočene kolegince. Če pa je delo poročenih učiteljic manj vredno kot ono neporočenih, potem pa bi morale biti prizadete tudi one kolegince, ki so poročene z neuradniki. Očitajo nam tudi porodniške dopuste, a isto »bonifeto« imajo tudi ostale poročene kolegince in menda še v večji meri, ker činovniške obitelji se v tem oziru do skrajnosti omejujejo. Sploh pa imajo dopuste tudi neporočene kolegince in marsikatera bi bila lahko v pogledu dopustov z 10 in še več otroci osrečila domovino. Nadalje nam očitajo, da nas skrb za otroke odvoja od dela. To bi bilo edino, kar nas obtežuje napram našim tovarišicam, ki so poročene z neuradniki, ker najtrajnejše skrbi za otroke so materialnega značaja in teh omenjene kolegince vsled lastnih boljših prejemkov in vsled sijajnih dohodkov svojih mož nimajo. Pač pa mori ista skrb naše moške kolege-očete, a tem se to ne šteje v zlo. Kako lahko bi nas vlada rešila teh morečih, duše razjedajočih skrbi! Domače delo nam izčrpava naše duševne in telesne sile! V prejšnjih časih smo domače delo samo nadzorovale in za to nam je zadostoval čas, ki ga druge žene porabijo za svoje posete. Najle smo si dobre služkinje jih dobro plačale in znale smo jih tudi tako vzgojiti, da je bilo gospodinjstvo v redu. Ako bi porabile teh 600—700 Din, za katere smo vsak mesec prikrajšane, v to svrhu, nam ne bi trebalo gubiti svoje energije v težkem domačem delu, kateremu nismo vajene.

Nekoč, še v stari Avstriji, so hoteli uveljaviti pri učiteljskih parih princip: draginjske doklade po potrebi in v eni obitelji samo po enkratno draginjsko doklado. Ni to obveljalo, a bil je vseeno princip, čeprav antisocialen, ker ni upošteval načela: ze enako delo... V našem slučaju pa tudi tako načelo ne pride v poštev, ker žene veleposestnikov, lastnikov hiš, advokatov, bančnih uradnikov, trgovcev i. dr. dobivajo polne draginjske doklade in še povrh polno stanarino, neporočeni kolegi in kolegince, tudi če so voditelji oziroma voditeljice, samo 75% stanarine in draginjske doklade, me pa stanarine nobene in draginjskih doklad samo polovico. Po plači soditi, so gori omenjene tovarišice naše najboljše moči, na katerih sloni šolstvo in država bi smela dovoliti samo take zakonske zveze. — Po navedenem načelu tudi ne bi moglo dobiti stanarine in polnih draginjskih doklad neomejeno število rodbinskih članov v državni službi, ako žive v enem stanovanju in v skupnem gospodarstvu. — Ako ima žena državnega uslužbenca kak skromni postranski zaslužek, ki nese mesečno 200 Din, mož za njo ne dobiya rodbinske doklade, če pa ima mož učiteljice milijonske dohodke, pa dobiya žena-učiteljica polno stanarino in polne draginjske doklade. V mnogih slučajih tudi take žene ne resignirajo na službo, ker s svojimi dohodki lahko prosto razpolagajo ter si ohranijo neodvisnost od svojih soprogov.

Izkušnja nas uči, da smo z naštevanjem teh krivic in teh nedoslednosti vzbudile zanimanje in ogorčenost tudi v takih krogih, ki so bili popolnoma hladni napram našemu položaju. Prosimo torej zastopnike naše organizacije, da pri svojih posredovanjih zlasti povdarjajo to dvojno mero za nas poročene učiteljice, ne menda, da bi nas izjednačili na način, da se krivica, prizadeta nam, razširi tudi na druge, ampak da se tembolj pokaže nedoslednost in nesocialni značaj te naredbe, ki ima edino to tendenco, oškodovati rodbine državnih uslužbencev ter izkoristiti in ponižati nas, žene državnih uslužbencev.

— Učiteljski maturanti iz Sombora so dospeli pod vodstvom prof. Tomiča na svoji ekskurziji po Jugoslaviji v ponedeljek 19. t. m. v Ljubljano. Na kotodvoru so jih pričakovali zastopniki našega poverjenjstva UJU in učiteljska. Ravnatelj akad. kolegija g. prof. Jeran jih je gostoljubno sprejel pod svojo streho, na kar so si tekom popoldneva ogledali našo tiskarno in mesto. Drugo jutro so odpotovali na Bled in v Bohinj, na kar se vrnejo preko Maribora in Zagreba domov. — Ali ne bi bilo mogoče nuditi tudi našim učiteljskim podobnih poučnih ekskurzij?

— Z državnimi uradniki poročene učiteljice krškega okraja, ki izvršujemo isto šolsko delo, zastavljamo vse svoje moči za utrditev državne misli in prospeh države o čimer se minister prosvete vsak čas o vsaki posamezni lahko prepriča, ne moremo zatrej v sebi čuta moralnega ponižanja napram drugim tovarišicam, zlasti onim, ki so omožene z advokati, zdravniki, bankirji itd. v pogledu občutne krivice v izplačilu polovičnih draginjskih doklad in polovične stanarine. Apeliramo na pravičnost ministra prosvete, da vzpostavi ves svoj vpliv, da se čimpreje popravi ta

kah tudi slike, toda biti morajo didaktično upravičene. Da bi učitelj posamezne sestavke »uspešneje obravnaval«, ako imajo učenci v knjigah tudi slike, te trditve praksa ne potrjuje. Živa beseda učiteljice, ki zna v dušah otrok ustvariti jasne slike, odlične po bujni otroški domisljivosti, tako oživljajoča govorica je večjega pomena kakor vse ilustracije, ki so vrhu tega še največkrat dvomljive umetniške vrednosti. Navadno uporabljajo založništva kake zastarele klišeje ali pa so slike izvršene v preveč zmanjšanem merilu. Pomislimo le na tiste zabrisane pokrajinske slike, ko more kopica temnih pack pomeniti prav tako Gorico kakor Maribor, in kjer bi ne ločil Zagreba od Ljubljane, ako ne bi bilo značilnega Gradu. Ako že hočemo čitanke okrasiti s slikami, naj bi prinašale umetniško izvršene portrete naših pisateljev, a iz pokrajinskih in zgodovinskih motivov naj bi se izbirale le takšne slike, ki kažejo značilne in jasno izražene podrobnosti.

Kakor pri izbori berilnih sestavkov, tako naj bi bilo čitankarju tudi za uvrstitev slik odločilno vodilo — u m e t n i š k a v r e d n o s t.

Otroške pesmi.

Uredil Srečko Kumerar.

Izdala in založila Zveza slovanskih učiteljskih društev v Italiji. Cena 20 Din.

Končno je naša mladina v pričujoči zbirki dobila pesmarico, s kakoršno se niti veliki narodi zlepa ne morejo po-našati.

Poznam vse slovenske mladinske pesmarice prav dobro, poznam češke, ruske, nemške in italijanske, seveda tudi hrvatske in srbske, toda tozadevna literatura je skoro povsodi tako uboga in ne-umetniška, da le redkokrat v nji najdeš zrno, ki bi bilo vredno, da se shrani. Prav v nobenem slučaju pa se s temi otroškimi pesmimi ne sme meriti niti ena naših slovenskih mladinskih pesmaric od »Slavčka« počenši, pa preko Majcna, Kosija, Družoviča itd. do pesemskih zbirk v šolah Bajuka ali Kozine.

Seveda sme vzeti v roke te otroške pesmi le pevski učitelj, ki ne pozna samo glasbeni abc, temveč vsaj toliko, kolikor

mu mora nuditi moderni glasbeni pouk na učiteljsku in glasbenih šolah. Vendar pa je tudi za manj spretno učitelje petja dokaj lahkega, umetniškega gradiva za šolsko deco v zbirki, ki bo kaj kmalu izpodrinila brezmišeln, dolgočasno prepevanje šablonskih, vse prej kot lepih »pesmic«.

Učitelji po večini tudi dobro čutijo, da je dve tretjini gradiva, nakopičenega v predpisanih pevskih šolskih knjigah, prazno in brez soli, zato segajo rajši po narodnih pesmih. Prav je to in hvalevredno; toda ako hočemo glasbeno vzgojo mladine, ki je tako silno zanemarjena, a vendar tako zelo potrebna, dvigniti na višjo stopnjo, nego je sedaj, moramo se lotiti tudi umetne mladinske pesmi. In v doseg tega cilja bo s pridom služila zbirka, o kateri govorim. Podrobnejšo oceno o nji napišem pozneje. Omenim naj sedaj le, da obsega knjiga 49 pesmi, eno-, dvo-, tri- in štiriglasnih, dvoje celo s klavirjem ali harmonijem.

Prispevke v pesmarici imajo: Adamič 14, Dobronič 6, Grbec 1, Kogoj 13, Lajovic 1, Premrl 1, K. Pahor 1, Šonc 8,

Venturini 1, Vodopivec 4. Večina imen avtorjev priča, da knjiga ne nosi pečat diletantstva, kakor je to običajno pri zbirkah šolskih pesmi.

Ovojnjo stran je narisal Kralj, notni tisk je ličen, lahko čitljiv, istotako tekst. Nekatero malenkostne napake si bo večši učitelj petja popravil lahko sam. Pesmi pa ne bodo s pridom služile samo za šolsko porabo, temveč tudi za koncertne mladinske prireditve, zlasti ako ume učitelj petja podložiti lahko, prozorno klavirsko spremljavo. S tem bodo pesmi pridobile še več na pravilnem izvajanju efektnosti. Nekaj Kogojevih pesmi iz te knjige smo slišali že na mladinskem predavanju in so zapustile globok, trajen vtis. — Prelepe »Otroške pesmi« tedaj najtopleje priporočam. Dobe se za sedaj v Matični knjigarni na Kongresnem trgu.

Pesmarico je dobili v Učiteljski knjigarni v Ljubljani.

Po »Slov. N.«